

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



# DAGNY

TIDNING FÖR  
SVENSKA  
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 4.

Stockholm 6 Februari 1908

1:a årg.

<b>Prenumerationspris:</b> 1/4 år... kr. 4: 50 1/2 år... kr. 2: 50 3/4 " " " 3: 50 1/4 " " " 1: 25 <b>Lösnummer 10 öre.</b> Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	<b>Redaktion:</b> Mästersamuelsgatan 51, en tr. <b>Telefoner:</b> Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	<b>Redaktör o. ansvarig utgivare:</b> <b>ELLEN KLEMAN.</b> <b>Mottagningstid:</b> Kl. 1-2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	<b>Expedition och Annonskontor:</b> Mästersamuelsgatan 51, en-tr. <b>Post- och telegramadress:</b> <b>DAGNY, Stockholm.</b>	<b>Annonspris:</b> 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: —. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	--

## Kooperationen.

Ett socialt arbetsområde för kvinnan.

### II.

Kvinnornas uppvaknande till förstående af deras uppgift i den kooperativa rörelsen har, som i den förra artikeln påpekades, stått i samband med att deras intresse väckts för sociala frågor i allmänhet. Så länge det ansågs onaturligt, att kvinnorna sysslade med annat än de direkta hemgöromålen, voro de också i allmänhet föga skickade att göra några värdefulla insatser i den kooperativa rörelsen liksom på andra samhällseliga områden. I England, den kooperativa rörelsens klassiska land, hade en lifskraftig kooperation utveckladt sig under ett 40-tal år, utan att kvinnorna hade tagit någon vidare aktiv del i arbetet med undantag af ett mindre antal utvecklade och allmänintresserade kvinnor. Några af dessa började år 1883 ett organisationsarbete i syfte att få kvinnorna med i den kooperativa rörelsen. Då konsumtionsföreningar funnos öfverallt i hela England, var afsikten ingalunda att få till stånd några nya — en sådan tanke skulle också säkert förefallit dem omöjlig att realisera — de ville i stället få kvinnorna intresserade för den kooperation, som redan fanns, göra dem varma för rörelsens stora framtidsmål och få dem att se troheten mot den enskilda föreningen som led i en stor social rörelse.

Men programmet var vidare än så. Man ville få kvinnorna vakna för deras plikter mot samhället, både som människor och som kvinnor, och få deras verksamhetsfält vidgade. Den moderna kvinnorörelsens program alltså.

Den nya organisationen började helt anspråkslöst genom ett tillkännagifvande om dess existens i en tidning. Vid årets slut hade man lyckats få tre kretsar af »Kvinnornas kooperativa gille» bildade. Så småningom organiserades allt fler och fler kretsar, hvar och en i förbindelse med en konsumtionsförening.

Gillesrörelsen mottogs i allmänhet med stor sympati af de manliga kooperatörerna. Man behöfde ju kvinnornas medverkan för utvecklingen af de kooperativa affärerna liksom af rörelsen i allmänhet. Många vidsynta män förstodo äfven, hvilken betydelse kvinnornas insatser i samhällslifvet kunde få. Gillet understöddes af den kooperativa unionen, konsumtionsföreningarnas förbund, fick så småningom fastare former och började afhålla egna kongresser. I våra dagar är det en sammanslutning af omkring 24,000 medlemmar, fördelade i 400 å 500 kretsar öfver hela England.

Bland de många goda ledarna inom gillet må sär-

skildt nämnas miss Llewelyn Davies, hvilken sedan 1889 varit gilletts generalsekreterare. Miss Davies liksom ett mindre antal medlemmar, tillhör de öfre samhällslagren; den stora massan af medlemmar kommer från arbetare- och småborgareklasserna.

I sin kooperativa politik sätter gillet som första punkt på programmet lojalitet mot den enskilda konsumtionsföreningen. Kvinnorna skola upplysas om, att de bidra till att det blir rättvisa i världen genom att de köpa i den kooperativa affären. Gillet arbetar äfven på, att rent kooperativa principer tillämpas i föreningarna, om detta behöfves, t. ex. att det kontanta betalningssystemet strängt genomföres. De motarbeta vidare användning af s. k. svettade varor. Kooperativa fabrikat åter uppmuntras, liksom andra varor, som tillverkats under för arbetarna gynnsamma förhållanden. För butiksbiträdenas ställning visar gillet stort intresse, ifrån t. ex. för tidig stängning af affärerna om kvällarna. En gång anställde öfver 100 kretsar en enquête för att utröna, om den tidigare stängningen skulle förorsaka någon olägenhet, hvilket allmänt förnekades.

Det är klart, att sådana sträfvanden äro den kooperativa rörelsen till största nytta. Det är ofta just på kvinnornas motstånd eller bristande intresse som reformer angående kontantsystem och tidigare stängningstid ej kunna genomföras.

Det upplysningsarbete, kvinnorna utfört, har ej begränsats till deras egna led. I de allmänna kommittéerna för »education», som finnas vid de flesta kooperativa föreningar i England, verkande såväl i allmänt folkbildningssyfte, som för spridande af de kooperativa idéerna, deltaga ofta gilletts medlemmar. De anse sig också haft del i tillsättandet af unionens upplysningskommitté, som är centrum för hela Englands kooperativa upplysningsverksamhet.

Gilletts verksamhet för utveckling af kvinnornas allmänanda har tagit sig uttryck t. ex. i behandling af frågor, rörande social lagstiftning, fattigvård m. m. och naturligtvis kvinnans rösträtt. Den kvinnliga rösträttsrörelsen, som tidigare i England varit hufvudsakligen en öfverklassrörelse, har till stor del genom gillet blifvit äfven en de breda lagrens kvinnofråga. Gilletts valspråk har blifvit »genom Kooperation till medborgarskap».

Under allt detta arbete har kvinnorna besjälats af en gemensamhetskänsla inbördes liksom med den sak de arbeta för. Kooperationens valspråk: »en för alla och alla för en» har blifvit en lefvande verklighet för dem. För gemensamt bästa ha de t. ex. upprättat en konvalescentfond. Så ha de gripits af önskan, att Kooperationens välsignelser skulle kunna nå alla, äfven de fattigaste, som genom skyldigheten att betala inträdesafgifter och andelar hindras från att komma med i konsumtionsföreningarna. På flera håll ha på gilletts initiativ i fattigkvarter upprättats kooperativa affärer i förening med settlements, hvilka äro af största betydelse för den trakt, där de verka. I bodarna säljas

mycket billiga, men dock goda varor i små kvantiteter; lagad mat och kaffe serveras. På allt sätt uppmuntrar man sparsamhet och underlättar möjligheten att göra de kontanta köpen i affärerna. Settlementen ge samtidigt hjälp i annan form, sprida ljus och glädje, upplysning och uppfostran till de fattiga hemmen. Det har visat sig, att affärsverksamheten i en sådan konsumtionsförening ingalunda behöfver vara filantropisk, utan godt kan bära sig ekonomiskt.

Det är klart, att allteftersom kvinnornas insatser i den kooperativa rörelsen vuxit i betydelse och deras allmänintresse höjts, de också önskat och arbetat för att i denna rörelse intaga en med männen fullt jämbördig ställning. Ehuru jämlikheten ingalunda nåtts, har åtskilligt vunnits under årens lopp. De flesta konsumtionsföreningar stå öppna äfven för kvinnor, och i styrelser och framför allt i upplysningskommittéer användas de ej så sällan, dock icke i den utsträckning man kunde vänta. Det borde alltid vara minst en kvinna i hvar föreningsstyrelse, menar gillet. Dess sträfvan att samtidigt göra kvinnorna dugliga att intaga sådana förtroendeposter gör krafvet än mer berättigadt.

Som totalomdöme torde kunna sägas, att gilletts rörelsen haft största betydelse för de engelska kvinnornas uppfostran till goda kooperatörer liksom till intresserade samhällsmedlemmar.

Äfven i Skottland finnes sedan 1892 ett kvinnligt kooperativt gille med omkring 10,000 medlemmar. Dess arbete koncentrerar sig mer på rent praktiska saker än det engelska. Irland har också nyligen fått sitt eget gille.

Från Storbritannien har den kooperativa gilletts rörelsen spridit sig till andra land, såsom Holland, Frankrike och Norge. Till och med på Jamaica lär finnas ett gille. I Holland har utvecklingen gått rätt trögt. Man har ej lyckats komma i verklig kontakt med konsumtionsföreningarna på de platser gillet verkar, hvilket naturligtvis är en stor svaghet. Ett kooperativt kvinnogille utan samband med en konsumtionsförening saknar en reell grund att stå på och har små utvecklingsmöjligheter, om det ej heller har kraft att skapa ett eget praktiskt företag. Det franska gillet dog efter en kort tillvaro. Kanske var orsaken härtill att söka i den allmänna rörelsens relativa stillastående i det nutida Frankrike.

Flera länder finnas, där rörelsen åter är mycket lifvig och där man ändå ej funnit skäl att starta en kvinnlig gillettsrörelse. I Finland t. ex. finnes inga gillen. En af Finlands mest betydande kvinnliga kooperatörer, medlemmen af landtdagen fru Hedvig Gebhard, har uttalat, att hon anser en gillettsrörelse där vara onödig. Kvinnorna ha ju i detta land samma politiska rättigheter som männen. De kunna därför också, jämställda med männen, arbeta på kooperativ upplysning liksom på Kooperationens praktiska genomförande.

I skarp motsats härtill stå de romanska ländernas

kooperation, t. ex. Italiens, där kvinnorna stå så godt som alldeles utanför rörelsen både teoretiskt och praktiskt, en naturlig följd af deras brist på allmänbildning och allmänintresse.

Hvad vårt eget land beträffar, börjades hösten 1906 ett arbete för att bilda kvinnliga kooperativa sammanslutningar efter engelskt mönster. Sedan dess har icke mindre än ett 60-tal gillen (som här de enskilda kretsarna kallas) organiserats. De ha sammanslutit sig till ett förbund, som bildades i höstas på en första kooperativ kvinnokongress.

Marken har i Sverige på sätt och vis varit mer lättarbetad än i England. Vårt lands kvinnor ha i allmänhet mer allmänbildning än de engelska i motsvarande samhällslager. Många af dem och ej minst arbetarehustrurna i de industricentra, där de flesta af våra konsumtionsföreningar existera, ha dessutom genom föreningsarbete af olika slag, i kvinnorörelsen, för nykterheten, i fackföreningarna m. m. redan förut väckts till socialt intresse. Under det i England det kooperativa gillet kom som en uppenbarelse för många kvinnor och blef för dem det viktigaste och ofta det enda intresset utom deras egentliga verksamhetskrets, får hos de svenska kvinnorna Kooperationen ej sällan dela plats med mycket annat. Gillet har därför svårare att få den roll af skola för allmänintresse, som det har i England. Dessutom är den allmänna kooperativa rörelsen i vårt land ännu så ung och utvecklade, att kvinnorna på sina håll redan anse sig kunna göra lika stor nytta som männen på det prak-

tiska området. Tendenser i denna riktning ha redan flerstädes yppat sig inom de kvinnliga gillena, hvilka, om de ej röna tillmötesgående från de manliga kooperatörernas sida, kunna komma i en beklaglig spänning till dessa. Ehuru sålunda i vårt land saknas flera af den engelska rörelsens viktigaste förutsättningar, kunna de svenska gillena, när de nu en gång finnas, säkerligen göra nytta. Kooperativ upplysning behöfver spridas, både bland män och kvinnor, och kvinnorna beredas att taga verksam del i konsumtionsföreningarnas ledning. Men om det är meningen, att kvinnorna i våra gillen, som för öfrigt startats från manligt håll, endast teoretiskt skola arbeta på spridandet af de kooperativa idéerna, under det männen ensam leda det praktiska arbetet, vore detta till föga gagn för rörelsen. Våra svenska kvinnor äro nog lika skickade som de finska att göra praktiska insatser på ett område, som står deras husmoderliga gärning så nära. Huru de kvinnliga gillena komma att utveckla sig i detta hänseende är ännu för tidigt att yttra sig om.

Som bekant har ännu en form för kvinnligt kooperativt arbete utvecklats i vårt land af äldre datum än gillesrörelsen. Stockholms husmödrar hafva i stort antal sammanslutit sig till en konsumtionsförening, »Svenska Hem». Då den är enastående i hela världen i sin egenskap af enbart kvinnlig konsumtionsförening och dessutom redan efter 2 à 3 års tillvaro har utvecklats till en högst betydande organisation, torde den förtjäna sitt eget kapitel.

ANNA BRITA BERGSTRAND.

**Det är ej nog med** att en veckotidning sådan som Dagny nu existerar och kan föra kvinnornas talan — makt bakom ordet, se där, hvad som behöfs, och denna makt vinnes endast, om Dagny blir ett språkrör för tiotusen och åter tiotusen prenumeranter bland Sveriges kvinnor.

## ”Äktenskapsfrekvensen”.

Det gifves under vissa tider ord, som tillvälla sig en sådan härskares plats, att de regera öfver tankar och föreställningar med en myndighet, som nästan verkar despotisk. I våra dagar kan man, om man observerar den vördnad, hvarmed ordet äktenskapsfrekvens uttalas och åhöres, ofta rent af misstänka, att i ordet ligger någon mystisk makt, som paralyserar tanke och kritik. Huru många gånger ha icke mycket berättigade försök af kvinnor att förbättra sina löneförhållanden mötts af ett afslag och argument, som mynnat ut i en erinran om äktenskapsfrekvensens betydelse. Högre löner åt kvinnor anses nämligen i allmänhet

skadliga för äktenskapsfrekvensen. (Besynnerligt nog tager man däremot föga hänsyn till de stora sociala synpunkterna, då man anställer fruntimmer i sin tjänst; för hvarje gång detta sker, förlorar ju dock en manlig individ en chance). Och sällan förfelar denna erinran att göra inverkan på den, som icke tänkt sig in i saken. Visserligen kan man betvifla den teorin, att de arbetande kvinnorna genom att höja sina anspråk skulle förvärra sina manliga kamraters ekonomi och giftermålsutsikter. Det torde tvärtom vara genom arbete för underbetalning, som kvinnorna göra sig skyldiga till illojal konkurrens med männen. Men här-

med må vara huru som helst, så fordrar man — och ofta med stor effekt — i äktenskapsfrekvensens namn, att kvinnorna skola glömma sådana lumpna föreställningar som önskan att deras personliga debet och kredit måtte gå ihop utan för stor svårighet. Ett ofta förekommande betraktelsesätt är, att, om kvinnorna finge för trefligt i sin verksamhet, skulle de icke vilja gifta sig, och man förordar rent af det indirekta tvång till äktenskap, som ligger i otillfredsställande arbetsförhållanden — för äktenskapsfrekvensens skull. Döm om det ordets makt öfver tanken, när det rent af kommer folk att glömma af hela den västerländska uppfattningen af kvinnan som en fri varelse och äktenskapet som hvilande på frivillighetens grund för *bägge* parterna. Och sådana saker tänkas verkligen af personer, som — när utgångspunkten icke är äktenskapsfrekvensen — helt och hållet taga afstånd från alla rester af gångna tiders brudköpsidéer.

Utän att alls göra sig skyldig till den hädelsen att betvifla bedrägligheten af den låga äktenskapsfrekvensen i Sverige, kan man emellertid med fog uppställa den frågan: Är då äktenskapsfrekvensen det enda viktiga i fråga om äktenskapens betydelse för staten? »Kom in i frälsningsarmén, så bli ni gifta och lyckliga», yttrade en gång på ett möte en frälsningsofficer samtidigt med tillkännagifvande af ett bröllop inom armén. Ungefär lika enkelt ta en del personer saken. Så många äktenskap som möjligt, se där lyckan för samhället och individerna! Men så enkel och okomplicerad är icke äktenskapsfrågan inom kulturfolken. Naturlifsstadiet besparar däremot människorna stora bryderier. Då emellertid vi icke gärna kunna räkna oss dit, så böra vi erinra oss, att det finnes

något som heter äktenskapens kvalitet. Och lämnar man plats för frågan om kvaliteten, så måste man något inskränka det svängrum, där »äktenskapsfrekvensen» ideligen roterar på ett mycket begreppsförvirrande sätt.

Vid innevarande års riksdag hafva ett flertal motioner väckts af herr Edv. Wavrinsky, som innebära förslag till bekämpande af de ärftliga och smittosamma sjukdomarna. I en motion hemställer förslagsställaren om skrifvelse till k. m:t med begäran om utredning angående införande af lagbestämmelser om obligatorisk läkareundersökning som villkor för äktenskap; samtidigt skulle regeringen äfven upptaga frågan om äktenskapsförbud under vissa sjukdomar eller stadier af sjukdomar till pröfning. Sådana lagbestämmelser skulle gifvetvis icke höja äktenskapsfrekvensen, men de skulle vara en seger för de åsikter, som ur så väl samhällsintressets som den individuella lyckans synpunkt göra den kvalitativa sidan af saken minst lika viktig som den kvantitativa. Bekänner man sig till den senare uppfattningen, så finns det ingen dissonans mellan samhällsintresset och kvinnornas nya sträfanden. Det är i stället det mindrevärda äktenskapets egenskap af försörjningsanstalt för kvinnan, som skall bekämpas ur samhällelig synpunkt. Den, som ser äktenskapsfrågan i hela dess vidd, kan näppe- ligen undgå att instämma i det uttalande, hvarmed professor S. E. Henschen — enligt i tidningarna synligt referat — avslutade ett förliden vår hållet föredrag om »Hygieniska synpunkter vid äktenskaps ingående» att först »genom kvinnans fullständiga frigörelse i politiskt, socialt och ekonomiskt afseende» kan äktenskapens nivå höjas.

A. K.

## Föregångerskan i yttersta östern.

Ett par ord om birmanskan af Jane Gernandt-Claine.

**H**ur tiden går — det var år 1901 — skall jag aldrig glömma den kväll, vi anlände till Rangoon från Singapore, där vi tillbragt en vecka under väntan på att båten skulle föra oss till »det vackra landet öster om Indien», som birmanerna benämna sin fädernejord. Det var i den svala januari och jag kom djupt intresserad af allt det nya, bländad af färgernas prakt och med en försmak af den hemlighetsfullt heta slummer, som är tropiken, men *glad* kan jag inte säga att någonting gjort mig, förr än jag satt foten på land och fick se en ung birmanska komma förbi och betrakta främlingarna från Västern med sin oberördt frimodiga blick.

Ack den blicken — full af själfkänsla och lugn och klokhet och så ädelt stolt i sitt klara djup att man alra minst tänkte på stoltheten... Ett vackrare uttryck än detta finns icke under solen... Deras drag äga det oemotståndligaste af allt — godhetens tysta förtrollning, och gamla och unga ha de ett sätt att le som lyser in i själen och skänker en ständigt lika ny glädje öfver att man bott i jordens lyckligaste land och sett dess lyckligaste kvinna, hvilken för öftigt ej står så ensam därborta, som man skulle kunna inbilla sig.

Då man läser om Orientens döttrar, afbrytes den långa listan af förödmjukelser blott sällan med ett

*Hvar och en,*

som inser vikten af att vi kvinnor just nu erhålla ett kraftigt språkrör för lösningen af den just nu brännande frågan, *vår politiska rösträtt*, bör själf prenumerera på Dagny och söka förmå minst en bland sina bekanta att göra detsamma.

ord om atcheefolket på Sumatra, hvares furstinnor styra landet och föra trupperna i strid, ehuru de bekänna sig till Islam och gifvetvis aldrig skulle tänka på att sätta sig upp mot profeten och hvad han en gång för alla fastslagit för det täcka könet. När muselmän från främmande länder förfäras öfver detta upp och nedvända sakernas tillstånd, svarar det goda atcheefolket helt enkelt: »*Adda* — viktagna seder och bruk — fullända koranen och koranen fulländar *adda*», och därvid får det bero. För resten följa Österns muhammedaner icke alltid sin religionstiftares föreskrifter. Man behöfver bara tänka på tuaregera, hvilka ju iakttaga strängt engifte och där mannen är beslöjad, icke kvinnan, men till all lycka gälla dessa rader någonting så vidt skildt från Islam som döttrarna af det ljufva Birma.

Bland de förnämsta orsakerna till att »det vackra landet öster om Indien» intar en sådan särställning, får man väl nämna dess glesa befolkning — åtta millioner innebyggare på ett ytområde, som skulle kunna föda hundra — jordens ofyftherlighet, hvarigenom de obetänksamma birmanska herrarna hindras att göra sig af med sina risfält, och slutligen det sakförhållandet, att landets döttrar ha en enastående begåfning för köpenskap och sköta hela det invecklade basarväsendet, antingen det är fråga om att göra affärer med ädla stenar af millioners värde eller mäta upp det sidenstycke, som birmanskorna linda kring sin liljevita smärta gestalt.

De unga flickorna äro så godt som födda och uppfödda i stånden, och allt hvad de veta och kunna, lära de af *amé* — mor — eller hennes yrkeskamrater och väninnor. Sin far se de icke mycket till, ty denne ofta särdeles älskvärde, men icke sällan något lättjefulla herre föredrar att sofva bort sin dag framför att blanda sig i folkvimmel, när han väl varit ute och sett efter, hur det står till med risskörden på morgonen, och familjens yngre medlemmar må inte sämre för det. Innan de börjat skolan, springa hans små söner omkring och leka med ett smalt snöre knutet ikring midjan på de nakna kropparna, och detta icke synnerligen inkrånglade sätt att klä sig lämnar mor och systrar full frihet att ägna sig åt affärerna och prata med kunder och grannar på ett sätt, som västerländingen måste beundra för dess fullständiga brist på hvarje tillstymmelse till yrkesafund. Hvem det är som får sälja, hon själf eller ägarinnan till naboståndet, visar sig birmanskan lika förnämt fri från vinningslystnad, lika förbindlig i sina mjuka och dock så stolta later, och jag betraktade dem många gånger med glad förvåning. Öfver hela deras handel ochandel ligger en frånvaro af småsinne, som måste slå an på en svenska, och dessa förtjusande kvinnor nöja sig visst inte med att endast styra och ställa i basaren.

Sedan långa tider tillbaka äga de kommunal rösträtt, och funnes det blott en politisk sådan, kunde det naturligtvis icke bli tal om annat än att de skulle ha den också. De intressera sig mycket för alla yttre

angelägenheter, och när en birmansk herre har något otalt med styrelsen, är det alltid hans fru som kommer och gör upp saken i hans ställe; jag vet det genom de 'himlaborna' höga ämbetsmän, som nu styra Birma.

I öfver åttio år ha döttrarna i det vackra landet öster om Indien haft tillträde till universitetet, och det roade mig alltid att uppsöka nunnornas namn i listan på de lärda andlige, som tagit examen i sanskrit och pali. Ofta hade dessa unga kvinnor aflagt glänsande kunskapsprof, och sedan århundraden tillbaka anför man namn på birmanskor, som lyst med sin stora intellektuella begåfning. Själf talade jag ofta med framstående katolska präster därborta, som knappast hade ord nog starka för att uttrycka högheten i de ingifvelser flera af Birmas skaldinnor odödliggjort i sin sång, och jag kände en mycket rik rubinförsäljerska, hvares affärsverksamhet icke hindrade henne att besitta djupare kännedom om sanskrit och pali än jag besitter om mitt modersmål. Hon brukade alltid lägga mig på hjärtat, att Buddha aldrig gjorde skillnad mellan man och kvinna, och för att göra sig värdig att uppgå i högre tillvarelseformer eller — hvarför icke? — i Nirvana, lät hon bygga pagoder och öppna samskolor för gossar och flickor, där till och med de stackars små kinesiskorna kunde få en smula underbyggnad.

Som det var för en del år tillbaka, måste läskunniga mödrar själfva lära sina döttrar att stafva och den bokliga insikten blef därefter, ty vanligen intresserade de sig mer för debet och kredit än för litteratur, och jag undrade ofta, hvarför buddhistnunnorna icke höllo skola för småflickor i sina kloster. Det roade mig mycket att gå och hälsa på dessa milda och leende anhängarinnor af världens dystraste lära, hvilka sutto och talade om all tillvaros intighet utan att vara det ringaste ledsna för det, men birmanskans förmåga att bibehålla sitt goda lynne under alla omständigheter och i alla lifvets skiften är något underbart.

Hon ser helt enkelt alltid glad ut och umgås på ett förtjusande kamratligt och vackert sätt med skapelsens herrar, som hon — i motsats till andra österländskor därute — inte förefaller vara det minsta rädd för, tvärtom. Uppklifna i höga löfklädda skindor, hvilka äro förvillande lika våra med den lilla skillnaden, att de dragas af bufflar, ser man birmanska unga herrar och damer sitta sida vid sida och språka med hvarandra, och om fröken Fägring har lust att gifta sig med herr Ädelsten till exempel, och hennes mamma har något att invända mot förbindelsen, rymmer hon bara till djungeln med sin tillbedjare, tills hennes fru mor ångrar sig och kommer på bättre tankar och ställer till bröllop för sin dotter och den ungersven, denna utkorat till sitt lufs följeslagare. Det hela är inte mer invecklad än så — en bröllopsmåltid för släkt och vänner — och om den unga frun en gång i framtiden skulle tröttna på att försörja man och

## Ju större spridning

Dagny erhåller, med desto mer bemyndigande kan den föra den svenska kvinnorörelsens talan och för densamma kräva gehör. Prenumerera därför själf på Dagny och verka för spridningen af den i Eder omgivning.

barn, går hon och lägger in om skilsmässa hos stadens äldste, hvilka försöka göra upp saken i godo och öfvertyga fru Fägring, att herr Ädelsten dock, när allt kommer omkring, är en bra hygglig gosse, som det vore synd att göra sig af med så där i brådkastet.

Skämt åsido, äro äktenskapen i regeln mycket lyckliga i det vackra landet öster om Indien, och man har ju svårt att föreställa sig att så älskvärda människor som birmanska herrar och damer inte skulle dra jämt. Socialt taget åstadkommer vigseln för öfrigt ingen omhvälfning i birmanskans lif. Före som efter bröllopet kallas hon *Mah*, den gemensamma titeln för

fruar och flickor, och om hennes man heter herr Ädelsten eller herr Solsken, är det hans ensak. Hustrun behåller sitt eget namn och sin ärfda eller förvärfvade förmögenhet och efter ingången skilsmässa är det hon som får försörja barnen, men som hon gjorde det förut också, är ju skillnaden inte så stor. Har hon döttrar, sätta dessa för öfrigt snart upp ett stånd och börja förtjäna för egen räkning, såvida de inte bli ledsna på alltihop och gå i kloster, där de stanna, tills de kanske finna världen trefflig och beboelig igen och upptäcka hur öfverflödande rikt solen skiner öfver kvinnorna i det ljufva Birma.

## LITTERATUR.

**Lotten Dahlgren: Ur Ransäters familje-arkiv.** Stockholm, Wahlström & Widstrand.

Hela Sverige har, tack vare Lotten Dahlgren, gjort bekantskap med den krets, som på 1830-talet lefde sitt glada och intellektuellt förfinade ungdomslif i Ransäterbygden. Och alla »Ransäters» läsare äro helt visst författarinnan tacksamma för det tillfälle, hon i år beredt oss att förnya och utvidga bekantskapen, särskildt hvad den unga värmländskan Malin Lalin och »Fredrek på Ransätt» beträffar.

Hvem kunde motstå förtrollningen af Malin Lalins väsen, sådant det uppenbarade sig i »Ransäter», förtrollningen af hennes drömmande ögon och skälmska mun, hennes sprittande liflighet och melankoli? Det fladdrande och luftiga i uppenbarelsen kom kanske bättre till sin rätt i interiörerna från Berget, men intrycket af själfullhet endast fördjupas af hennes nu meddelade anteckningar och bref.

Malin Lalin behärskar den första hälften af boken. Vi följa henne till en början genom den journal hon för, då hon vid sjutton år i den väldiga hvita täckvagnen färdas Vättern rundt med sina föräldrar. Redan här framskymtar för den unga damen karaktäristiska drag, så t. ex. i hennes afsky för det stela och andefattiga societetslif, hvaraf hon ser några skymtar i Porla och Medevi, och i hennes hänförda beundran för allt skönt i natur och konst — låt vara att den senare representeras af Carlo Dolce.

Ännu bättre känner man igen Malin Lalin i hennes dagbok öfver det stora släktnötet i Småland. De tolf dagarnas sammanvaro på den vackra gården, höskrindsfärder, tablåer, dans och sång och mänskenspromenader i kastanjeallén — allt sammansmälter för henne till något sagolikt, fjärran från hvardagligheten, förtjusande som en dröm. Blott en enda dag hör till »det alldagliga,

skorrande», annars råder hela tiden den ljusaste harmoni. Det är stämningen från den Frödingska släktvisan:

»Sommar är så unger,  
hela släkta sjunger  
samma melodi» —

som här går igen, och i denna typiskt värmländska stämning lefver den nittonåriga Malin fullt och helt. När aftnarna på släktgården interfolieras med en vanlig bal hos några grannar, blir hon trött och sömnig och längtar därifrån. »Det sved i hennes hjärta för hvarje timme som förgick och som stals bort från den ensamma sammanvaron med släkten». Och då det ännu en gång ställes till en dylik bal, föredrager hon att stanna hemma.

Äfven det muntra och skälmska i Malin Lalins väsen kommer till sin rätt i resejournalerna och i de nya Ransäterbref, som längre fram meddelas. Men skildringen glider snart öfver i en allvarligare tonart och de sista anteckningsbladen, skrifna under den vinter, då Malin Lalin i ensamhet (hennes man måste resa ut till Amerika för affärer knappast mer än en månad efter bröllopet) bereder sig på att hennes barn skall komma till världen, äro omgjutna af ett darrande skimmer. Öfver dem hvilar återglansen af den gloria, hvarmed en förtidig död för de efterlevande omgifvit den unga själfulla gestalten.

Till det intresse af kulturbild från en gången tid, som »Fredrek på Ransätt» i fortsättningen af boken meddelade skildring af en sommarutflykt från hemmet har gemensamt med hans ungdomsväninnas Malin Lalins resejournaler, kommer hvad den förra beträffar äfven det rent biografiska intresset af ett blad ur en öfverlägsen personlighets ungdomshistoria. Den unge magisterns bref till sina båda väninnor om sin kondition på Dal — ett värdigt motstycke till de i »Ransäter» meddelade brefven — komplettera på ett förträffligt sätt bilden af den unge lärde och visdiktaren.

Fredrik Dahlgren hade visserligen sommaren 1840 med sorg och saknad skilts från sin älskade Ransäterdal, men de förhållanden, till hvilka han förflyttades, hade allt för många beröringspunkter med hembygdens för att längre förefalla honom främmande. I sin vanliga raska och målande stil skildrar han dem för sina väninnor och tecknar ett helt galleri af nya bekantskaper, särskildt kvinnliga. Det är först och främst husmodern på Kristinedal, fru Salhin, som porträtteras och det med »förtjusning» (hennes son, Uppsala universitets blifvande rektor magnificus är den unge magisters bästa elev.) Men äfven traktens unga damer presenterar han i en rad karaktäristiker, som icke sakna sin udd och gifva intryck af att magistern lärt sig att ställa höga fordringar — och hvar han lärt sig det, veta hans korrespondenter bäst. Den ena af tärnorna i grannskapet »saknar Zartgefühl», den andras vackra ansikte är »själlöst, absolut själlöst», den tredje kan man inte hålla »en trådrät konversation med». Men de flästa valsa väl, och valsar gör man sommaren 1840 på Kristinedal och gårdarna rundt omkring, så att det till slut blir för mycket till och med för en danslysten tjugufyraåring.

Sista afdelningen i Lotten Dahlgrens nya Ransäterbok är ägnad Geijer — Geijer i hemmet med de sina, tecknad af hans systerdotter, som skulle blifva Fredrik Dahlgrens maka, och Geijer i sitt förhållande till den senare och hans familj. Ur den unga värmländskans dagbok meddelades redan i »Ransäter» intressanta och för dåtida Uppsalaförhållanden belysande utdrag, hvilka kompletteras af den nu utgifna följd, särskildt ägnad det dagliga

livet inom Geijers hem, hvari hon en hel vinter får taga del. Geijer framträder på dessa nya dagboksblad omgifven af hustru och barn, af hvilka särskildt hans dotter Agnes, den unga värmländskans beundrade kusin, står lefvande fram för läsaren i växlande situationers olika belysning.

Af stort intresse äro de utdrag, som författarinnan meddelar ur bref till Fredrik Dahlgren såsom utgifvare af Geijers samlade arbeten, såväl från Geijers änka som från Atterbom. De senare äro belysande för Atterboms i grund och botten, trots Geijers hårdhändta kritik, orubade tillgifvenhet för ungdomsvännen och pietet för hans minne. Med »ljuf rörelse» genomgår han sina äldsta bref från Geijer, och hans sträfvan, då han gör utdrag ur dem för att skicka Dahlgren, går ut på att meddela allt, som kan »bidraga till denna lika vackra och ömma som stora själs karaktäristik».

De nya värmländska släktminnen, som Lotten Dahlgren med lika klar blick för tidsfärgen som pietet för de personliga dragen sammanfört, ansluta sig på ett särdeles lyckligt sätt till de föregående, (äfven hvad det omsorgsfullt utarbetade personregistret beträffar). De trollo fram för oss lifslevande 1830—40-talets Sverige, sedt genom själfulla unga ögon och med fin förstälse ställt i ljuset af vår tid. Man kan ej undertrycka en önskan, att många intressanta gamla brefsamlingar måtte råka i Lotten Dahlgrens händer och att hon måtte för oss förmedla ännu många lika fängslande bekantskaper med en gångens tids män och kvinnor.

SIGRID LEIJONHUFVUD.

## Utländska kvinnokongresser.

Tre kvinnokongresser som komma att hållas under loppet af detta år:

I de första dagarna af april sammanträder De italienska kvinnornas nationalförening för första gången i Rom. En del ämnen äro uppställda till behandling, indelade i följande sex grupper:

1) Uppfostran och undervisning, 2) Hjälpande och förebyggande samfundsarbete, 3) Kvinnornas moraliska och rättsliga ställning, 4) Hygien, 5) Kvinnorna i konst och litteratur, 6) Emigrationen.

Kongressen är nationell, alla frågor beröra endast italienska förhållanden, dock har inbjudning till deltagande i kongressen, för såväl kvinnor som män, utgått till alla länder.

Man önskar, att så snart som möjligt från de olika länderna få listor med namn och adresser på de personer, som ämna delta, och kommer då omedelbart cirkulär

att tillsändas desamma. De italienska järnvägarna bevilja en betydlig prisnedsättning för mötesdeltagarna. En kommitté är tillsatt för att lämna uppgifter på hotell och pensionat.

Den nästa i ordningen är Den internationella kvinnliga rösträttskongressen i Amsterdam den 15—20 juni 1908. Upplysningar om densamma äro redan lämnade i Dagnys första nummer.

Slutligen håller International Council of Women på inbjudan af De schweitziska kvinnornas nationalförbund ett möte i Genève i första veckan af september. Detta blir ett särdeles viktigt möte. De förslag till ändringar i lagbestämmelser, som framkommo på Pariskongressen, komma att dryftas och bringas till slutbehandling. Den stora kongressen i Canada skall förberedas och flera andra spörsmål af stort intresse komma att framföras.





## Mathilda Staël von Holstein.

Den svenska kvinnorörelsen, ständigt växande och riktande sig mot nya mål, behöfver alltjämt tillskott af nya krafter, vaknande entusiasm och friska viljor. Här, som så ofta, ser man, att när förhållandena kräfvat nya människor, så finnas de äfven, och de rycka in i leden, fulla af handlingskraft och energi.



Det är många unga krafter, som på sista tiden träd fram. Bland de mest verksamma af dem får man säkerligen räkna fröken Mathilda Staël von Holstein, hvars nyligen utkomna broschyr: *Målsmanskapet och kvinnans ställning inom äktenskapet enligt gällande*

*svensk lag* i ett föregående nummer af Dagny i en särskild artikel omnämmts. Boken kan räknas som ett särdeles godt debutarbete, vittnande om en ovanlig förmåga att omfatta och öfverskåda ett ämne, hvilket delvis måste varit helt främmande för författarinnan såsom kräfvande ingående juridiska studier. Framför allt vittnar den också om ett varmt och lefvande intresse för åstadkommandet af en af *lagen* tryggad ställning åt kvinnan såväl i hemmet som inom samhället.

Upplysningsvis kan nämnas, att broschyren (Aktiebolaget Ekmans förlag, Stockholm) utgör nr III af de af Centralstyrelsen för kvinnans politiska rösträtt utgifna skrifterna samt att priset är 50 öre, men säljes till F. K. P. R. med 33 $\frac{1}{2}$  % rabatt. Då minst 15 ex. samtidigt rekvireras, erhålles broschyren fraktfritt. Den kan på dessa villkor rekvireras direkt från förlaget.

Åt arbetet inom den kvinnliga rösträttsföreningen i Stockholm har fröken Staël von Holstein vid olika tillfällen ägnat en verksam hjälp, och har hon nu inträdd såsom suppleant i styrelsen. Som sekreterare i Kvinnornas diskussionsklubb har fröken Staël fungerat sedan dess stiftande förra hösten; samma post bekläder hon inom Föreningen Dagnys styrelse.

Sedan i somras efter ordinarie innehafvarens timade frånfälle sköter fröken Staël von Holstein såsom tillförordnad kamrerareplatsen i Stockholms Hälsovårdsnämnd, vid sidan af hvilken ansvarsfulla post hon dock funnit tid öfrigt för sina starka sociala intressen.

**Från Australien.** De danska rösträttskvinnornas organ, »Kvindevalgret», meddelar ett utdrag ur en korrespondensartikel till en utländsk tidning af fröken Frida Goldstein, en af de mest framstående ledarna af den australiska kvinnorörelsen. Fröken Goldstein, som uppstälts som kandidat vid det sista valet till Förbundsparlamentet i Australien, erhö 51,000 röster, men blef dock icke vald.

Fröken G. skrifver:

De första resultaten här af den kvinnliga rösträtten visa till fyllest dess uppfostrande inflytande. Från den stund kvinnorna tillerkändes politiska rättigheter och därmed följande ansvar hafva de också bemödat sig på allt sätt om att visa sig uppgiften vuxen. Innan kvinnans rösträtt blifvit lag, var det endast mycket få kvinnor, som yttrade sin mening i offentliga angelägenheter, i det stora hela endast den lilla grupp af entusiaster, som ledde kvinnorörelsen. Nu bildas öfverallt politiska kvinnoföreningar. Och de kvinnor, som offra mest tid och pengar på det politiska organisationsarbetet, äro just de, som

före kvinnans likställighet med mannen i politiskt hänseende, ansågo att kvinnorna icke skulle kunna få någon tid öfver för politiken och att politiken skulle skadligt inverka på kvinnans karaktär. Nu vilja de däremot på intet sätt utbyta de timmar de ägna åt de politiska intressena mot något slag af sällskaplig samvaro, och i stället för att på något sätt skadligt inverka på karaktären gifver politiken kvinnorna en vidare syn på lifvet och knyter ett fastare band mellan män och kvinnor genom gemensamma intressen. Politiken synes närmare beröra hemmets och barnens välfärd, än hvad kvinnorna någonsin tänkt sig.

Den press, som intill det sista ifrigt bekämpade kvinnorösträtten, bemödar sig nu redligen om att hos Australiens kvinnor inpränta att »medborgarplikt är en helig sak» och att »de dyrbaraste intressen i staten och familjen» råka i fara, när kvinnorna icke göra bruk af sin valrätt, »hvarje medborgares heligaste rätt».

HENRIK GAHNS  
Bor-Lanolin-Tvål

I STÄNGER

BEREDD AF DE FINASTE INGREDIENSER  
MED TILLSATS AF DET FÖR HUDEN SÅ  
VÄLGÖRANDE LANOLINFETTET JÄMTE  
BORAX. YPPERLIG HUSHÅLLSTVÅL. - - -

## Om de fyra första andra-kammarmotionerna 1908.

Såsom redan omnämmts i förra numret af denna tidning, har herr E. Wawrinsky vid innevarande riksdag väckt åtskilliga motioner som röra brännande social-medicinska frågor. Uti motionen 1--3 hemställer motionären

att Riksdagen ville besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vid ordnandet af undervisning i hälsolära träffa åtgärder, hvarigenom upplysning om de smittosamma och ärftliga sjukdomarnas natur och verkningar och därmed följande ansvar vid lämplig ålder kommer att lämnas det uppväxande släktet,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke obligatoriskt intyg om kort tid före giftermålet undergången läkareundersökning borde stadgas såsom villkor för äktenskap, och i samband därmed pröfva om äktenskapsförbud under vissa sjukdomar eller stadier af sjukdomar må vara af nöden, samt förelägga Riksdagen de förslag, som af sådan utredning kunna föranledas,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t förelägga Riksdagen lagförslag, hvarigenom det stämpas som brott att med vett och vilja utsätta annan person för venerisk sjukdom eller smitta honom, samt i samband därmed föreslå nödiga straffbestämmelser.

En stark rättfärdighetskänsla, begär att värna de svaga samt omsorg om det framtida släktet, dessa äro de utmärkande dragen i dessa märkliga motioner. Och motionären gör sig uti desamma helt visst till tolk för en folkmening, som alltmera tilltar i utbredning och styrka.

Upplysningar angående de förhärjande folksjukdomarna, i syfte att bekämpa dem, ha på senare åren spridts i allt vidare kretsar, och ha därvid läkarna visat sig lika villiga att meddela upplysningarna, som allmänheten att mottaga dem. Helt osökt göres vid dessa tillfällen af mången den reflexionen, att sådan upplysning borde gifvas åt hvarje människa i tillräckligt god tid, på det hon må sättas i stånd att värja sig mot faran. Icke minst gentemot de veneriska sjukdomarna behöfver ungdomen vara på sin vakt.

Men är manne tidpunkten nu inne för att officiellt »träffa åtgärder» för att åstadkomma undervisning åt ungdomen angående de veneriska sjukdomarna? Och är för öfrigt ett påbud om dylik undervisning någonsin lämpligt? Motionären framhåller själf att »denna undervisning måste utgå från undervisningen om könsorganen». Men införandet af denna grundläggande

undervisning är en reform som — enstaka fall undantagna — först under sista decenniet sett dagen, och som ännu icke blifvit förverkligad på långt när öfverallt i vårt land. Och det gäller här en så grannlaga sak att, såvidt jag känner, ingen af denna reforms förkämpar och vänner i vårt land hittills åtminstone uttalat sig för eller ens önskat ett påbud till förmån för densamma. Därtill kommer att den förutsätter reformer i zoologiundervisningar af ganska genomgripande art. Glädjande nog synes emellertid sådana reformer dels vara i görningen, dels eftersträfvade på flera håll. Och glädjande nog äro de personer ock många, som både äro öfvertygade om den sexuella hygienens vigt och som verka för att göra de unga delaktiga af den. Forceeras saken blott icke, kunna helt säkert efterhand därvid en del behöfliga upplysningar om de veneriska sjukdomarna helt osökt också komma att lämnas.

Hvad angår motionen n:o 2, så fins det få saker så upprörande, som när en människa af den, vid hvilken hon bundit sitt framtida öde och till hvilken hon hyser obegränsad tillit, bestjäles på sin hälsa och på sina varmaste framtidsförhoppningar. Och väl må man med motionären yrka på »att blifvande makar skola hafva kännedom om hvarandras hälsotillstånd, innan deras förbund beseglas genom vigsel.» Men vunnnes detta verkligen genom den af motionären förordade obligatoriska läkarundersökningen kort före giftermåls ingående? Venereologernas erfarenhet säger oss att de veneriska sjukdomarna tidvis äro antingen symtomfria eller ytterst svårt upptäckbara; en människa, som härutinnan *vill* bedraga en annan, kan således göra det äfven med ett läkarbetyg i hand — ifall nämligen läkarna skulle befinnas villiga att utfärda sådana betyg, något som icke är vidare sannolikt. Men antag att man på detta sätt kunde hindra venerisk smittas införande i den unga familjen vid äktenskapets ingående, huru förekomma dess införande sedermera? Erfarenheten pekar på att det är just sedermera, som den kanske oftast införes. — Motionären diskuterar äfven frågan om äktenskapsförbud vid vissa sjukdomar. Hvad vunnnes manne med ett sådant förbud? Äktenskapen blefve säkert färre men — de illegitima förbindelserna flera, och med dem ock större antalet af utom äktenskapet födda barn, dubbelt beklagensvärda när de födts både till sjukdom och hemlöshet. — Ett sunt och lifskraftigt uppväxande släkte, det är bland det bästa man kan önska sitt land. Men icke hindra vi uppkomsten af degenererad afkomma genom äktenskapsförbud. Hvad med ett sådant åsyftas kunde näs blott om vi kunde hindra degenererade och med degenererande sjukdomar behäftade människor att fortplanta

## Platssökande

få sina annonser införda i Dagny för halfva vanliga priset eller 7½ öre pr mm. enkel spaltbredd.

sig. Men något slags åtgärder, som kunde verka i den riktningen, äro knappast ännu mogna ens för diskussion, betraktade nämligen såsom åtgärden i nu nämndt syfte; de vore säkerligen dessutom ofta svårast att tillämpa just där de behöfdes som bäst. Blir tvångsinternering af alkoholister lag, kommer emellertid därmed ett steg att varda taget i riktning af förebyggande af degenererad afkommas alstring.

Motionen n:o 3 handlar om straffpåföljd för den, som medvetet påför annan venerisk sjukdom. I sin motivering yttrar motionären bl. a. »Men huru kunna bevisa, att den smittoförande personen varit medveten om faran och med vilja begått brottet? Han kan ha litat på att faran var öfverstånden. Skall läkarens tysthetspligt oinskränkt upprätthållas, så möta härför stora svårigheter. Men äfven om de fall, då någon kan dömas för brottet, ej blifva så många, kräfver rättskänslan att handlingen i lagen stämplas såsom brott.» Är det verkligen till fördel, att äga en lag enligt hvilken måhända ganska många borde bli åtalade, men endast mycket få kunna bli fällda? Af stor betydelse för frågans bedömande vore att få del af erfarenheten från de länder, där en dylik lag redan finnes, såsom förhållandet är i våra grannländer, Danmark, Norge och Finland. Den eventuella kommitté af sakkunnige (jurister och venereologer, manliga och kvinnliga), som får i uppdrag att utreda frågan, kommer gifvetvis bland annat att skaffa sig kändedom härom.

Det är rätt ledsamt att stå skeptisk gentemot förslag i hvilkas syfte man af fullaste hjärta instämmer. Trots det, att jag icke önskar framgång åt dessa förslag, är jag dock lifligt öfvertygad om gagnet af att herr Wawrinskys motioner blifvit väckta. Ty de komma antagligen att ge anledning till icke blott utredning af frågan — så långt utredning för närvarande kan ske — utan äfven till diskussion om den i vida kretsar. De komma såmedelst att befordra det upplysnings- och uppfostringsarbete samt den väckelse af ansvarskänslan, som för mig stå såsom de bästa vapnen i striden mot de veneriska sjukdomarna.

Herr Wawrinsky har framfört ännu en beaktansvärd motion, n:o 4, däri han hemställer

att Riksdagen behagade besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huru moderskapsförsäkring må genom statens försorg kunna beredas barnaföderskor och i samband därmed förbud stadgas för deras arbete vid fabrik under skälig tid äfven före barnsörden, samt att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill sådan utredning kan föranleda.

Genom § 9 mom. 1 i Lagen om minderåriga och kvinnors användande i industriellt yrke af den 17 okt. 1900 (hvilket moment lyder: Med arbete i industriellt yrke må kvinna, som födt barn, icke sysselsättas under de fyra första veckorna efter barnsörden, därest icke med läkarebetyg styrkes, att hon tidigare utan men kan börja arbetet) har staten gjort sig till förmyndare öfver en del mödrar. Konsekvensen fordrar att denna förmyndare, som under viss tid hindrar dem att arbeta, också ser till att de under denna tid ej svälta. Oafsedt detta har frågan om moderskapsförsäkring en stor räckvidd och betydelse. Emellertid torde det vara fråga om, huruvida lämpligt vore att staten själf anordnade moderskapsförsäkring. Men blefve dylik åstadkommen genom enskildt initiativ — eventuellt i anslutning till den redan befintliga sjukkasseeinstitutionen — hade staten säkerligen starka skäl att på ett effektivt sätt främja dylika företag.

Hela frågan om moderskapsförsäkring är helt ny, och den kräfver utredning ur flera synpunkter, hvarför man blott på det lifligaste kan instämma med motionären i hans yrkande att kgl. försäkringskommittén måtte få tillfälle att ägna äfven denna fråga en allsidig pröfning. Till denna allsidiga pröfning hör då bl. a. att kvinnor af olika kategorier, särskildt sådana, som hafva direkt intresse af att anordningarna verkligen bli tillfredsställande, måtte få tillfälle att taga eventuella förslag under behandling och afge yttranden öfver dem.

KAROLINA WIDERSTRÖM.

## Ellen Key och kvinnokongressen i Milano.

Det hade sports, att anledningen till att Ellen Key jämförelsevis snart åter lämnar Sverige, skulle vara en kongress i Italien fram på våren. En kvinnokongress, till hvilken Ellen Key blifvit kallad såsom hederspresident. Det lät ju intressant nog och skulle säkert glädja många att höra något mera om den ovanliga, om ej rent af enastående utmärkelse, som i ett främmande land kommit en svensk kvinna till del.

Närmare upplysningar om detta märkvärdiga faktum fick jag under en stunds samvaro med Ellen Key i det vackra hem — hennes förläggares — hon gästar under de fjorton dagarnas besök i Stockholm.

Det är det stora förbundet »Unione femminile» i Milano, som i maj 1908 anordnar en internationell kvinnokongress. En mängd frågor, som beröra kvinnornas intressen, komma på programmet. Ellen Key blir, som sagt, kon-

gressens president. Sjelfva mötesförhandlingarna komma att ledas af »Unione femminile» ordförande, författarinnan Ada Negri.

»Unione femminile» har under en följd af år utöfvat en omfattande praktisk verksamhet i Milano. En arbetsförmedlingsbyrå har sökt hjälpa upp de italienska kvinnornas arbetsförhållanden. Aftonkurser i skilda ämnen har anordnats. Kampen mot hvita slafhandeln och för kvinnornas medborgarfråga ingår äfven i förbundets uppgifter. Dotterföreningar ha bildats i andra städer och inom den i Turin befintliga har Ellen Key under det gångna året hållit föredrag. Italiens kvinnorörelse tyckes vara lifligare än hvad vi här på långt håll kunnat ana. I Rom hålles äfven en kongress i april, men den är ej internationell. Vid den i Milano i maj kunna däremot intresserade från alla länder blifva deltagare.

Ellen Key har i Italien, liksom i Tyskland, ej blott väckt berättigad uppmärksamhet, utan fått många vänner och mycken förståelse. Femtio år tidigare gästades Italien af en annan svensk kvinna, som där fann sympati och där hvilade ut efter de strider och smädelser, som hennes författarskap, hennes kamp för »kvinnans arfsrätt till lifvets goda» framkallat. Hemkommen från den stora pilgrimsfärd, hon af nordens köld och mörker och en triumferande konservatism jagats ut på, fann Fredrika Bremer, att vårbräckningen kommit och med den värme och jordmån för hennes spirande drömmar.

Tiderna växla alltjämt. Det varma mottagande Ellen Key rönte vid sitt första framträdande efter års bortovaro från sitt land tyder kanske på, att nu äfven för henne kommit vårdagjämningen med stigande sol och mildare vindar.

E—N H—N.

## En episod från Fredrika Bremers ungdom

efter outgifna bref skildrad af SIGRID LEIJONHUFVUD.

(Forts. fr. föreg. nummer.)

Fredrika Bremers bref från den följande vintern, då hemlifvet koncentrerades kring hennes fars sjukbädd, — de enda mig veterligen från denna tid — gifva en intressant belysning åt hennes förhållande till sin far i dess sista skede. Brukspatron Bremer hade under de föregående årens sjuklighet alltid velat hafva antingen Charlotte eller Hedda kring sig, men denna sista vinter börjar Fredrika mer och mer deltaga i hans vård. Den 11:te februari 1830 skrifver hon:

»Min far har varit illa sjuk af en gikt attaque i hufvudet, har lidit som vanligt djupt och tåligt, men är nu god ske låf nästan fullkomligt återställd. Han tillbringar nu aftnarne med att hvila på sin soffa under det jag läser för honom en resa gjord i södra Frankrike och som återlifvar hos honom alla de ljufva känslor, som blott Söderns blomsterverld haft förmåga att hos honom väcka».

En vecka senare talar Fredrika äfven om att hon läser högt för sin far, »hvilket», säger hon, »jag finner mycket nöje uti, utom då jag läser tråkiga resebeskrifningar, ty då somnar jag med orden i munnen». Men längre fram på våren har sjukdomen tagit en allvarsammare vändning och då är det ej längre i egenskap af lektris som Fredrika Bremer tjänstgör. I ett odateradt bref, troligen från april, heter det:

»En djupt sorglig men oss alla dyrbar plikt upptager nu min och mina systrars hela tid: den att natt och dag vaka öfver vår arma lidande far, som tyckes vara dömd att under obeskrifliga och likväl blott långsamt tärande plågor skrida fram till alla lidandes mål. Han har nu sällan sin sansning; men han är god, tålig som en engel och ger oss ett efterdöme som vi knappats våga hoppas kunna upphinna».

Midt ibland interiörerna från sjukrummet komma dock i vinterns bref gladare teckningar ur hvardagslifvet. Den ena hufvudpersonen i dessa är äldsta systern Charlotte, nyss förlofvad med assessor Qviding. Det visar sig tydligt, att det är hon som stått modell till Emilia i »Familjen H». »Charlotte såsom fästmö är ett underligt djur (jag ber henne mycket om förlåtelse) och hon har ganska svårt att förlika sig med den tanken att hon skall gifta sig. Vore ej Qviding så obeskrifligt hygglig — så tror jag att hon aldrig hade mod därtill!»

Den andra hufvudpersonen är kornetten. I början af vintern är han på Flyinge och rider, och Fredrika Bremer skrifver emellanåt till honom bref, som hon kallar »Hemvälling» och som ge honom hemsjuka — helt visst lifliga genrebilder i de första teckningarnas stil. En sådan liten bild tecknar hon också i det nyss anförda aprilbrevet.

»Härom afton då vi systrar suto till bords med mamma, kom betjenten in med en riktig majffysionomi och utropade: 'Kornetten är kommen!' (en dag förr än vi väntade honom). Ett allmänt Ah!!! uppstod och jag vet ej huru det kom till men vi skyldrade mangrant med knifvar och gafflar. In kom snart den goda gossen, och vi blefvo så glada, att vi på en gång alla blefvo mätta. Men ack, nästa dag for han till Drottningholm — och der knepo de honom fast».

Nu anförda bref äro ej längre ställda till friherrinnan utan till baron Leuhusen. Fredrika Bremers »älskansvärdaste Louise» fanns ej längre till, då de skrefvos.

Redan Medevibrevet vittnar om Fredrika Bremers oro för sin nya väninnas bräckliga hälsa och längre

fram önskar hon sig en gång två tredjedelar af Louises hosta. »Det skulle göra oss båda godt», skriver hon. »Dig i kroppen, mig därföre i själen». Friherrinnan Leuhusens tillstånd synes dock ej ens på hösten 1829 ha ingifvit några allvarliga farhågor utan hon firade ostörd jul med de sina på Björnö och deltog i färder till grannarna under nyårshälgen 1830. Döden kom helt oväntad, då han efter några dagars häftig sjukdom den 15:de januari ändade hennes lif.

Så snart Fredrika Bremer fått höra att hennes väninna sjuknat, skriver hon den 14 januari en liten biljett till baron Leuhusen och ber om ett ord för att bli lugn. En vecka senare får hon till svar några rader, som för hennes vakna sympati genast röja bitterheten i den åldrande och ensamme mannens sorg. Det behöfves ej mer för att komma hennes alltid känsliga medlidandes strängar att vibrera och då hennes första tröstande ord mottagas som »läkande balsam»<sup>1)</sup> kastar hon sig af hela sin impulsiva själ öfver den uppgift, som hon vid denna tid skildrat i »Tröstarinnan». Hon är i sin första ifver färdig att öfverge allt annat för att helt kunna ägna sig däråt.

Stockholm d. 11 Februari 1830.

Genom ditt bref, min bästa Leuhusen, har jag fått en mig hjertligt välkommen anledning att åter skriva dig till. Jag önskade det, jag längtade derefter. Jag vill tala med dig på något vis. De ord (jag känner det) som gå ifrån mitt hjertas djup, skola nog finna en väg till ditt.

Ditt bref ligger framför mig — jag gråter öfver det och förstår så väl hela djupet af den smärta som deruti, dock så mildt och manligt, röjer sig. Jag är ännu ung — men jag har redan lidit rätt mycket, varit rätt djupt olycklig, det vill säga, jag har känt allt det tomma, hemska, bittra som lifvet kan äga, jag har önskat, oändligt önskat, att få dö, mera ännu, att jag aldrig blifvit född. Jag har varit för mig sjelf en plåga. — — Denna tid är förbi Gudskeläf — men den har lemnat kvar hos mig en djup känsla för lidandet, och väckt ett aldrig slocknande behof af att kunna lindra det för andra, om äfven blott såsom en vattendroppa mildrar den törstandes plåga.

O min goda Leuhusen, hvad ville jag ej gifva för att kunna bidraga något till din tröst! Hvarföre skall jag så alldeles intet kunna göra? Jag kan ej fördraga att tänka mig dig så ensam och sjuklig och bedröfvad och utan utsigt till något gladare. Det plågar mig mer än jag kan beskriva.

Hör, bästa Leuhusen! en plan som jag uppgjort. Den synes mig möjlig att utföra, — måtte du äfven finna den så. Leuhusen du skall taga Hinrika<sup>1)</sup> till dig på Björnö. — Hinrika — och mig! Jag skall bli för Hinrika ett sällskap, en öfver henne ömt vakande syster — — och för Leuhusen en annan dotter, som med henne

<sup>1)</sup> Uttryck i koncept till bref från baron Leuhusen till Fredrika Bremer <sup>30/1</sup> 1830. Senare citat ur bref från honom äro alla hämtade ur dylika koncept.

<sup>2)</sup> Baron Leuhusens dotter uppfostrades af sin mormor på Beateberg, ej långt från Björnö.

skall dela den obeskrifligt ljufva omsorgen att förljufva den bästa meniskas lif. Vi skola tillsammans spela för Leuhusen, tala och prata för dig då du vill det, med ett ord omgifva dig och ditt sinne på ett sätt, som ej låter sig beskrivas, men med största lätthet tänkas och utföras af öm och hjertlig tillgifvenhet. Louise förstod det, och vi skola taga exempel efter henne.

Min goda Leuhusen! förkasta ej genast denna plan, tag den i öfvervägande, låt oss i förstone taga tiden under hvilken den skulle utföras till några månader — ett år och lemna framtiden att ställa till för oss hur den behagar, blott att det närvarande är lättadt. Jag tror mig viss om mina föräldrars tillstånd. Tro för öfrigt ej, bästa Leuhusen, att jag nu gör ett förslag, som ej till alla delar stämmer öfverens med *mina* önskingar äfven för min egen sällhet och glädje. Jag håller af Leuhusen. Hvarföre kan jag ej så noga uppge. Din ädla älskvärda karakter gör det ej ensamt. Jag håller af dig derföre att jag håller af dig. Du har alltid varit för mig mer än andra meniskor. Och då jag längesedan beslutit att söka min sällhet blott uti lindringen af andras bekymmier och sorger, kan jag ej önska mig något högre än att för dem jag aktar och älskar vara till någon tröst, till någon glädje.

Då du kommer till staden, skall du säga mig hvad du tänker härom — och huru du beslutit. Emedlertid vill jag stundom skriva till dig. Du förbjuder mig det visst icke? Du skall svara mig blott när tid och håg så vilja. Jag skriver ändå. Du skall taga mitt bref på ditt rum, der läsa det och tänka dig att det nu är din lilla vän, som är hos dig, som ville lägga sina armar om din hals, gråta med dig och säga dig allt godt och hjertligt som hon visste för att trösta dig. O, kunde hon det dock nu! Jag vill äfven, om jag kan, skriva för att låta dig le. Och kan jag det, skall jag vara rätt glad.

Min lilla Hinrika och jag, vi skulle båda vara så lyckliga med Leuhusen, — och Leuhusen skulle ej länge vara olycklig med oss omkring sig, det är jag viss på.

Min goda Leuhusen, du får ej vara olycklig!...

Fredrika Bremer insåg emellertid snart vid lugnare besinning de svårigheter, som hennes utan betänkande framkastade plan skulle erbjuda. Hon sammanträffade i början af mars i Stockholm med baron Leuhusen utan att våga vidröra saken, och då han återvänt hem skriver hon i ett odateradt bref:

Jag hoppades ej att du skulle återkomma för att taga afsked, och jag vet ej rätt om jag önskade det, — äfven för mig är det så obeskrifligt svårt att taga afsked, — och ändå hade jag så gerna velat tala med dig, så af hjertans grund.

Hvad jag hade önskat säga dig då, vill jag säga nu, det blir väl torrt så här liggande på papperet, men jag har ej annan utväg. Jag vågade ej tala med dig om det projekt jag med så mycken ifver uppgjort, dels derföre att du ej fullkomligt gillat det dels derföre att om jag talt derom jag varit tvungen att bekänna, att jag vid dess uppgörande låtit mitt hjerta springa bort med mitt hufvud och ej i min känslas värme betänkt, huru litet det som jag så mycket önskade kunde låta göra sig, och det förnämligast för detta a'smäktiga hjernspökes skuld »det passar sig icke»! Jag hade velat sagt: »Jag är ett barn, men jag menar det så väl håller så hjertligt af Leuhusen! förlåt mig och tänk intet ondt om mig».

(Forts.)

## Namnet Dagny

symboliserar den svenska kvinnorörelsens mål: Dag-ny eller Ny dag för den svenska kvinnan: fulla medborgerliga rättigheter och fullt medborgerligt ansvar.

## Le "Féminisme" af Madame Avril de Sainte-Croix.

Den engelska tidningen *Women's Franchise* lämnar i sitt första häfte för året en redogörelse för madame Avril de Sainte-Croix' intressanta lilla bok, »Le Féminisme». Boken ger i kortfattade drag en resumé öfver kvinnorörelsen med en tillbakablick öfver kvinnans ställning i det förflutna samt den österländska uppfattningen af kvinnan. Men det är vid nyare tider och vid rörelsen i hennes eget land, Frankrike, som författarinnan egentligen dröjer, och, som hon påminner oss, det är först från slutet af adertonhundratalet, som man kan tala om begynnelsen af en verklig kvinnorörelse. Vid denna de stora omhvälfningarnas tid för Frankrike började äfven kvinnorna röra på sig, och den mäktiga kampen för frihet och jämlikhet drog äfven dem med in i sina led. Föga blef dock kvinnans ställning förbättrad i det nya samhälle, som växte upp ur revolutionens blodiga grund. Napoleons ringaktning för kvinnan var väl härvidlag den mest ingripande orsaken. »I hans ögon var familjen endast ett läger, där mannen ensam hade rätt att befalla, att höja sin röst och uttrycka sina önsknningar. Enligt hans åsikter var hustrun endast en tjänarinna eller ett medel för hans nöje, hennes uppfattning var af ingen betydelse och hon hade inga lagliga rättigheter.» Man förstår, huru denna Napoleons uppfattning för långa tider framåt skulle sätta sitt märke på den franska kvinnans ställning.

Efter Restaurationen började det något ljusna för kvinnorna. Föreningar bildades, och man började gifva ut tidningar, de flesta dock af en mycket kort tillvaro. 1848 års revolution kom med nya frihetssträfvanden, dock snart följd af det andra kejsardömet, från hvars hof en atmosfär af frivolitet och lättsinne svepte ut öfver kvinnorna, föga egnad att höja deras ställning. Så kom nederlaget vid Sedan, och därefter åter en ny tid för Frankrike.

Nu började kvinnorna få vissa rättigheter sig tillerkända. Staten började 1881 sysselsätta sig med flickors undervisning, lycéer grundades, och som en naturlig följd däraf öppnades universiteten för kvinnorna. De började betraktas såsom medborgare. Men redan förut hade enskilda kvinnor framträdtt såsom banbryterskor. Madame de Sainte-Croix nämner namnet Maria Deraismes, af

många ansedd som den franska kvinnorörelsens grundläggarinna. År 1885 bildade madame Hubertine Auclerc »Société du Suffrage des Femmes» och åvägabracte en petition till förmån för kvinnlig rösträtt. Under Parisutställningen 1889 hölls två kvinnokongresser, en i socialt och filantropiskt syfte, en för kvinnans politiska rättigheter. I den senare deltog flera bemärkta engelsmän, såsom Bright, Stansfield och professor Stuart.

Nu började kvinnor ur alla samhällsklasser sluta sig till rörelsen, förut hade det endast varit ett fåtal af de mera välsituerade. Madame Maria Martin grundade »Le Journal des Femmes», som hon ännu redigerar med stor skicklighet och entusiasm. Madame Schmahl började utgifvandet af »L'Avant Courrière».

År 1896 hölls ännu en kongress, och från denna tidpunkt har rörelsen gått snabbt framåt. Franska kvinnor hafva studerat medicin, lagkunskap och olika grenar af vetenskaper, och deras kunskapsrikhet och intelligens hafva kommit den föreställningen att verkligen slå igenom, att kvinnan är en tänkande och verksam varelse, hvars andliga resurser samhället bör taga vara på och göra sig till godo.

År 1898 bildade Madame Oddo Deflou »Groupe Française d'Études Féministes», som arbetar på förbättrandet af kvinnans lagliga rättigheter. Samtidigt har en ny riktning uppstått, en religiös kvinnorörelse, som börjar vinna anhängare inom ett läger, där hittills de moderna likställighetsidéerna varit okända.

År 1901 bildades *De franska kvinnornas nationalförbund*, hvilket anslöt sig till *Internationella kvinnoförbundet*. Därigenom indrogos de franska kvinnorna i den internationella rörelse, som gjort så mycket för solidaritetskänslans höjande mellan olika länders kvinnor. »I kvinnorörelsen», säger Madame de Sainte-Croix, »har internationalismen funnit sitt bästa och ädlaste uttryck».

Vid sidan af förhållandena i Frankrike berör författarinnan äfven andra länders kvinnorörelse. Med sin omfattande öfverblick lämnar boken ett starkt intryck af, att de skilda ländernas kvinnor känna sitt människovärde, lugnt och fast tillvarataga sina rättigheter, arbeta på desamma utvidgande och på höjandet af sin ställning.

**Kvinnliga yrkesskolor i Stockholm.** Ordföranden i Hvita bandets centralstyrelse, doktorinnan Emma Wretling, samt styrelsens sekreterare, fröken Emelie Rathou, ha i en skrivelse till stadsfullmäktige framhållit önskvärdheten af att en kvinnlig yrkesskola inrättas i Stockholm. Under vårt arbete för nykterhet och sedlighet i Stockholm — heter det i skrivelsen — ha vi erfarit att kvinnornas bristande insikt i hemmens skötsel i hög grad bidrar till dryckenskap och osedlighet. Skall någon ändring till det bättre inträda, måste reformer genomföras på uppfostrans område och den kvinnliga ungdomen meddelas undervisning i hemmens vård och ekonomi. Motionärerna instämma i det utlåtande, som afgifvits af yrkesskolekommittéerna och hemställa att stadsfullmäktige snarast möjligt måtte besluta om inrättande af den första kvinnliga yrkesskolan i Stockholm.

**Kvinnornas rösträttsrörelse.** Förening för kvinnans politiska rösträtt är bildad i Gislaved efter föredrag af fru Augusta Tonning från Ronneby. Föreningen har anslutit sig till Landsföreningen.

### Föreningsmeddelanden.

**Stockholms folkskollärarynnors diskussionsklubb** hade förra torsdagen årsmöte i folkskolan vid Valhallavägen. Sedan års- och revisionsberättelsen föredragits, skred man till styrelseval, hvilket utföll så, att fröken Anna Rylander blef ordf., fru Alma Wik, sekr., fröken Rosalie Lindgren, v. ordf., fröken Maria Jönsson, kassaförvaltare och

## — Prenumeration å Dagny —

kan ske i närmaste bokhandel eller postanstalt (se tidningstaxan N:r 5).

fröken Anna Ljungberg v. sekr. Därefter öfvergick man till »Tidningsfrågan», aftonens diskussionsämne, hvilket inleddes af fru Alma Wik, som utförligt skildrade det arbete, som föregått startandet af Dagny, samt de funderingar lärarinnorna haft angående en egen facktidning. Talarinnan slutade sitt anförande med en vädjan till de närvarande att på allt sätt understödja »Dagny», såsom varande alla kvinnors språkrör i den nutida svenska pressen och tills vidare uppskjuta tanken på en egen tidning. Mötet uttryckte under den följande diskussionen sin sympati för detta förslag.

## Riksdagen.

En remissdebatt i andra kammaren. Då liberala samlingspartiets motion om politisk valrätt och valbarhet för kvinnor remitterades i andra kammaren, uppstod en stunds debatt. Det var hr Nydahl, som, efter att hafva uttryckt sin åsikt att det vore att marschera för raskt, kom med den mycket utnyttjade betänkligheten öfver att taga ett så stort och betydelsefullt steg, innan man har någon erfarenhet af, huru kvinnornas rösträtt i de länder, där den är införd, verkat på kvinnorna själfva, på hemmen m. m. Äfven undrade han alljämt, om kvinnorna själfva önskade den rösträtt, man ville välsigna dem med. Talaren ville hemställa till konstitutionsutskottet att — om det inte anser sig kunna alldeles afstyra den Staaff-

ska motionen — det ville föreslå politisk rösträtt åt kommunalt röstberättigade kvinnor; skulle det så vilja ta ett steg till och föreslå att, då röstberättigad man är förhindrad att afge sin röst, hans hustru skall ha rätt att göra det i hans ställe, så hade talaren ingenting däremot. Vore nu inte detta tillmötesgående nog, ja, vore det inte liberalt nog?

Hr Staaff ville endast med några ord bemöta opponenten. Han trodde att erfarenheten från de länder, där kvinnans rösträtt införts, visat att den icke varit till skada. Om den varit till väsentlig nytta, hyste väl olika partier olika tankar om, men det borde vara tillräckligt att fastslå, att den inte varit till skada. Inför hr Nydahls suppositioner om motviljan mot rösträtt hos flertalet kvinnor frågade talaren, om man kunde fästa sig vid dem, när man erinrade sig kvinnorörelsens hastiga utveckling under senare år; borde man inte snarare fästa sig vid att kvinnornas rösträttskraft förts fram med styrka och måste erkännas vara ett rättfärdighetskraft? Emot förslaget om att stanna vid ett streck i kvinnornas rösträttsfråga ville talaren sätta den stora fördelen af att icke, sedan männens rösträttsfråga omsider synes få sin lösning, skapa en mångårig kvinnorösträttsfråga, som skulle lägga beslag på det offentligas krafter och uppmärksamhet. »Raskt marscheradt» — ja, det kunde kanske tyckas så i jämförelse med takten under gångna år, men hittills ha vi också marscherat alldeles för sakta! När man står stilla i på stället marsch under tiotal år, under hvilka man bort ta det ena steget efter det andra framåt, då måste man till slut ta ett långt steg för att undvika ytterligare försumpning.

Hr Enander avslutade debatten med att uttala sitt instämmande i motionen och ge uttryck åt sin öfvertygelse att komme kvinnan in i »denna fridens boning» (citaf af hr Nydahl), så skulle hon verkligen komma som en — Margareta Fridkulla.

Nu utkommet:

### Social Tidskrifts Januarihäfte.

Innehåll:

**Carl Lindhagen.** Sociala frågors beredning.  
**M. Marcus.** Kvinnorna och nattarbetet.  
**Erland Nordenskiöld.** Våra museer och folkbildningsarbetet.  
**Fritz Henriksson.** Den industriella fredsidsens framsteg.  
**Ludv. de Vylder.** Egna hem i Torne-dalen.  
**Axel Åkerman.** R. F. Berg †.  
**Litteratur.** Svensk social litteratur 1882—1907. Städerna som arbetsgifvare. Arbetsaftal och kollektivafstal. De måste.  
 Revy. — Diskussionsafdelning.  
**Afdelningen för jordreform.**  
**Sven Brisman.** Motiveringen af krafvet på den oförtjänta värdestegringens indragande till samhället.  
**Gustaf Johansson.** Den norrländska arrendefrågan.  
**Johan Hansson.** Jordvärdereformer i Kanada.  
 Notiser. — Litteratur.  
 Årsprenumeration 5 kr. 50 öre.  
 Lösnummer 60 öre.

### Pröfva — Damernas Musikblad

för 1908 som innehåller ett 70-tal af de bästa mest roande och lättspelta Musikalier och är en intressant Musiktidning.  
 Pris pr  $\frac{1}{12}$  år kr. 6:50,  $\frac{1}{6}$  år kr. 4:30,  $\frac{1}{4}$  år kr. 2:25.

Prenumeration å hvarje postanstalt och bokhandel samt från Red. Kungsgatan 13, Stockholm.

## ”HEMTREFNAD”

PRAKTISK TIDNING FÖR KVINNAN.

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

10:de årgången.

Utkommer hvarje vecka — under sommarmånaderna hvarannan vecka — med 40 nummer om året. Tidningen vill fortfarande till billigt pris förse de svenska hemmen med en nyttig och roande läsning och kommer att innehålla korta religiösa uppsatser, berättelser, lefnadsteckningar, verser, praktiska råd och uppsatser samt följetongsafdelning.

All prenumeration sker å posten.

Pris per år 1:35, inberäknadt postarvode.

Stöd ”HEMTREFNAD” genom prenumeration!

Läs! TÄNK!  
BEDÖM! Läs!

## De måste.

Ett väckelserop till den sofvande kristenheten

af **Herman Kutter**, Kyrkoherde i Zürich. Pris 3 kronor.

Ett arbete, som i Tyskland väckt stort uppseende. Här behandlas dagens mest aktuella fråga »Socialdemokratien och den kristna kyrkan».

»Denna boks framträdande är en tilldragelse af stor vikt. Man kan omöjligt ignorera densamma...»

**Kirchenblatt f. d. reform. Schweiz.**

»Det ligger något storslaget i detta fälttag mot Mammons herraväld. Det är en mäktig botpredikan för kyrkan.» **Berliner Zeitung.**

»Må vi lyssna till de fruktansvärdt hårda anklagelserna af en kyrkans officiella representant!» **Die Hilfe.**

»Må denna storslagna bok i deras innersta uppskaka alla mäta, tillfredsställda, kalla och frusna kristna...»

**Schweizerisches Protestantenblatt.**

»Man kan tryggt påstå, att en bok som denna aldrig förr blifvit skriven inom en kristlig bekännelses läger...» **Neues Montagsblatt.**

»Ett under har inträffat, en bok med innehåll.» **Spau-Hofstedt**, kyrkoh.

## Hönsgården.

Allt hvad som behöfs för hönsgården, **Litteratur, Kycklingfoder, Hönsfoder, Äggkl.-maskiner** och andra **Redskap** försäljes af **Rosehill Fabrik**, Norrköping. Sveriges Hönsstidning 1,50 pr år, porto 25 öre.

## Kemisk Tvätt.

**A.-B. Nya Blå Hand,**

— Stockholm. —

## Till damerna!

### IV.

#### Hör ni till dem som aldrig ha tid?

Mannen, »som inte hade tid» att läsa annonserna i Dagens Nyheter förra veckan, hade emellertid senare godt om tid att dryfta den tur, en af hans vänner haft genom att köpa en tomt, som salubjöds i en annons, och dagen efter sälja sitt fynd med en vinst af 500 kr.

Mannen, »som inte hade tid» att läsa annonserna i Dagens Nyheter förra veckan, höll i går på en timmas tid med att berätta för sina vänner om en grannes bondtur. Denne hade nämligen i en annons fått reda på en utmärkt våning i en treflig stadsdel och med låg hyra — en våning som stod annonserad en dag då berättaren själf »inte hade tid» att läsa annonserna. De människor, »som aldrig ha tid», gå miste om mera denna vecka än förra veckan. De försumma flera möjligheter att köpa och sälja i dag än i går. Och de använda mera tid på att fundera på, hvarför de inte själfva »komma öfver» någonting bra, än det skulle taga dem att läsa och svara på de annonser, de kunna ha nytta af.

Minuter använda till att läsa annonserna i Dagens Nyheter skapa timmar af nytta och tillfredsställelse.

Annonsera i Dagens Nyheter!

## Litteratur i rösträttsfrågan.

*Skrifter utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:*

N:o I, Till Regeringen från svenska kvinnor ingifna skrivelser i Rösträttsfrågan 1905—06..... (—: 50) —: 25	N:o 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten? ..... —: 05
• II, Gustaf A. Aldén: Hvilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1,000 ex.) ..... 6:—	• 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen..... —: 10
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenham ..... —: 10	• 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan ..... —: 15
Föreningens för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm flygblad:	Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning..... (—: 75) —: 60
N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt ..... —: 05	Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter ..... —: 10
• 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?... —: 10	Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen ..... (—: 45) —: 40
• 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt? ..... —: 10	Frida Stéenhoff. Hvarför skola kvinnorna vänta? ..... —: 10
N:o 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt ..... —: 10	S. Dahlbäck: Allmän rösträtt för män och kvinnor enligt hr Lindhagens förslag ..... —: 10
	Sigfrid Wieselgren: Om kvinnans politiska rösträtt..... —:—
	Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre (—: 25) —: 15

Ofvanstående skrifter kunna rekvideras från *Föreningens för kvinnans politiska rösträtt expedition* Lästmakaregatan 6, Stockholm, som hålles öppen kl. 3—5 e.m. hvarje dag, samt dessutom onsdagar kl. 7— $\frac{1}{2}$ , 9 e. m.

## Praktiska Trädgårdsskolan för kvinnor å Agdatorp

börjar 9:e sommarmkursen d. 1 april. Kurser i matlagning och konservering äro förenade med trädgårdskursen. Staten har anslagit medel till en frielevplats. Prospekt och vidare upplysningar meddelas af fröken I. SCHMIDT, Karlshamn.

## Stipendium.

Från *Fredrika Bremer-Förbundets allmänna stipendiefond* utdelas för år 1908 ett stipendium å fyra hundra (400) kronor till kvinna, som önskar utbildas sig för biblioteksverksamhet, särskildt med afseende på folkbibliotek.

*Villkor* för sökande är, att vara samt under minst två år hafva varit mantalsskrifven inom *Stockholms* stad.

*Ansökningar* insändas till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd *innan 15 februari 1908*, åtföljda af vidimerade afskrifter af kunskaps-, präst- och läkarebetyg.

Stockholm i januari 1908.

Stipendienämnden.

## Stipendium.

Från *Fredrika-Bremer-Förbundets allmänna stipendiefond* utdelas för år 1908 ett stipendium å sex hundra (600) kronor till kvinna, som idkar studier vid universitet.

*Ansökningar* insändas till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd, Stockholm, *innan 15 februari 1908*, åtföljda af vidimerade afskrifter af kunskapsbetyg, präst- och läkarebetyg.

Stockholm i januari 1908.

Stipendienämnden.

## Tändernas vård.

På grund af sin uppfriskande smak och sin antiseptiska egenskap att oskadliggöra icke endast bakterier, utan äfven deras giftiga produkter, vinner Salubrin allt större förbrukning som munvatten.

Till lindrande och häfvande af tandvärk har Salubrin ofta användts. För att göra nytta såväl i ena som i andra hänseendet bör Salubrin användas på lämpligt sätt och af lämplig utspädning. Se härom i den bruksanvisning, som medföljer hvarje originalflaska med Salubrin! Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & C:o, Sthlm.

## Stor utförsäljning

af  
*Silkesplysch-Kappor,  
Promenad-Kostymer,  
Supé- och Aftonkappor*  
m. m.  
**Kappmagasinet IDUNA**  
12 Kungsträdgårdsgatan 12

## B. Wimans Juridiska Byrå,

Fastighets-, Uthyrnings- och Försäkringsbyrå

(Inneh. Bertha Wiman)

Stockholm, Regeringsgatan 46.

Kontorstid 10—4.

Allm. Tel. 217 63.

## Sammanträden.

Föreningen Dagnys medlemmar kallas till extra sammanträde Tisdagen den 11 Februari kl. 7 e. m. i Landtbruksakademiens hörsal Mästersamuelsgatan 47, med anledning af frågan om föreningens registrering och omformuleringen af § 1 i stadgarne samt i följd däraf möjligen behöflig omredigering af de paragrafer, som förutsätta registrering.

STYRELSEN.

## Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

*Dagnys Expedition, Stockholm C.*

## Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.



**PLATSSÖKANDE.**

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfta priset eller 7 1/2 öre pr mm.)

**UNG DAM** af god familj, van att resa, erbjuder någon äldre eller yngre dam, som nu framåt våren ämnar resa utomlands för att stanna en tid, att mot fritt vivre och fria resor medfölja som ett godt och ordnande resällskap. Svar till Fröken S. P. under adr. Dagnys exp.

**BILDAD** flicka önskar plats som husmodershjälp och sällskap, gärna där skrifögromål förekomma, t. ex. å bruk, hos häradshövding e. d. Är också villig hafva hand om eller undervisa barn. Svar till »Elin», Svenska Telegrambyråns Annonsbyrå, Göteborg.

**VÄRDINNA.** Yngre huslig dam, musik., ordningsälsk. o. gladlynt, söker plats i aktadt hem. Svar till »Arbete 24», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

**FLICKA**, med goda betyg från hushållsskola, önskar plats i dylik eller familj på landet, helst i södra Sverige. Svar tacksamt till »J.», Långedrag.

**SJUKGYMNAST** och sjuksköterska önskar anställning genast i familj, å sjukhem eller att medfölja utomlands. Talar engelska och något franska. Svar till »Cloyd» emotes tacksamt under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

**EN** flicka af god familj, som genomgått en kurs i sjukvård, önskar plats hos läkare eller i privat, till 1 febr. Svar till »K.», Viktoriagatans postkontor, Göteborg.

**VÄRDINNA.** Plats som värdinna för ung änkeman eller ungherre, sökes af bildad, huslig, ordentlig, sparsam flicka, kunnig i allt som fordras för ett hems skötande. Betyg och ref. från föregående plats. Svar till »27 år», Iduns exp., Stockholm, f. v. b.

**LEDIGA PLATSER.**

Vid Sofielunds Sinnesslöanstalt Strömsholm, blifva 1:a aug. i år platser lediga för tvänne lärarinnor med undervisningsskyldighet för anstaltens bildbara patienter. Ansökningar, åtföljda af kunskaps- och läkarbetyg, torde före 15 febr. insändas till ordf. för anstaltens styrelse under adress Mölntorp & Källback.

**Annonsförmedlare**  
pålitliga och välrekommenderade,  
önskas för Dagny såväl i landsorten som hufvudstaden. Anmälan å  
**DAGNYS EXPEDITION,**  
Mästersamuelsg. 51, Stockholm C.

**Barnmorsketjänsten i Skellefteå stad**

kungöres härmed ledig. Lön 500 kr. om året. Anmälningar till tjänsten skola jämte tjänstebetyg och öfriga handlingar, sökandena vilja åberopa, insändas och ställas till Magistraten härstädes före den 31 uti denna månad.

Skellefteå den 8 jan. 1908.

Magistraten.

**Nytt i bokhandeln!**

Dagens mest brännande fråga:

**Målsmansskapet**

och

**Kvinnans ställning inom äktenskapet.**

Utgifven af

Centralstyrelsen i Landsföreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt.

Pris 50 öre.

»Hvar och en, som vill härska, vill helst utöfva sin makt öfver dem, som äro honom närmast, med hvilka han tillbringar sitt lif, med hvilka han har mest att göra och hos hvilka hvarje motstånd mot hans myndighet oftast måste komma i strid med hans enskilda tycken.» J. Stuart Mill.

»Samma kvinna af hvilken man fordrar, att hon som moder och maka skall genom barnens fostran skapa utmärkta män och kvinnor åt nationen, hon hindras af sin förmyndare, mannen, att nedlägga sin röst i urnan vid val af lagstiftare.

Skam öfver den man, den riksdag, den regering, som motsätter sig ett så rättfärdigt kraf, som upphälvande af mannens förmyndareskap öfver hustrun.»

En svensk man.

»Endast i äktenskapet förekommer oansvarig förvaltnings- och dispositionsrätt öfver annans egendom.

Den svenska äktenskapslagstiftningen uppmuntrar direkt männen till ingående af äktenskap för ekonomisk vinnings skull. Har en kvinna förmögenhet är ett giftermål med henne det enklaste sättet att göra sig fri från ungarlsskulder och få ökad rörelsekapital utan ränte- eller återbetalnings-skyldighet. Däri har författarinnan fullt rätt. En förträfflig skrift, som bör läsas af alla såväl vänner som motståndare till kvinnans politiska rösträtt. K. B.

Aktiebolaget Ekmans Förlagsexp.

**FRÅGOR OCH SVAR.****Hvar kan man prenumerera på Dagny?**

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

**Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?**

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

**Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?**

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för 1/1, 2:50 för 1/2 och 1:25 för 1/4 år.

**Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?**

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

**Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?**

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, gå man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Anfingen:* Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller:* Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

**Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?**

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,  
STOCKHOLM.**

**Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.**

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

**Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.**

Rikstel. 68 98. Allm. tel. 82 11.

**Innehållsförteckning.**

Dagens nummer innehåller:

Kooperationen. II. Af *Anna Brita Bergstrand*.  
Äktenskapsfrekvensen. Af *A. K.*  
Föregångerskan i yttersta östern. Af *Jane Gernandt-Claine*.  
Lotten Dahlgren: Ur *Ransåters familjearkiv*. Af *Sigrid Leijonhufvud*.  
Mathilda Staël von Holstein. (Med porträtt.)  
Utländska kvinnokongresser.  
Om de fyra första andra-kammarmotionerna 1908. Af *Karolina Widerström*.  
Ellen Key och kvinnokongressen i Milano. Af *E—n H—n*.  
En episod från *Fredrika Bremers ungdom*. Af *Sigrid Leijonhufvud*.  
Le »Féminisme» af *Madame Avril de Sainte-Croix*.  
Notiser.  
Riksdagen.

Prenumerations å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.